

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԼԵՆ
Ե. ՓՈՐՈՍԵԱՆ

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն
պէտք է ուղղել առ
Տնօրինարիւն ԱՐՇԱԼՈՅՍ Լուսարի
ԳԱՅԻՐԷ (Եգիպտոս)

Adresse:
E. TOROSSIAN
Direct.-propr. du journal Arménien
ARCHALOUXOS
LE CAIRE (EGYPTE)

Լ Ր Ա Պ Ի Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՊՏՈՍԻ ՀՍՄԱՐ
Տարեկան ողջ տարեկան 60
Վեցամսեայ » 35
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐ
Տարեկան Ֆրանկ » 20
Վեցամսեայ » 12

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿՍՆԵՒԻԿ
Եւ թղթատարի ծախքը
Խոնարարութեան վրայ է ա

Խոնարարութեան ուղղութեամբ գրութիւն
եւ չիւ ստիպի:

ԱԶԳԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԻՐ
Կանխիկ վճարելի են:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Հարկ չի կայ կրկնել այն արեւոտ
պայքարը որ անցեալ տարի ծագեցաւ Չի-
նական ու Եւրոպական մեծ Պետութեանց մի-
ջեւ պայքար որ Ատտուժոյ մատուցը շար-
ժեցաւ և հազարաւոր Եւրոպացիներու ար-
իւնը ողորդեց:

Բայց Եւրոպական Պետութեանց քով
ինչ կրնայ արժեք անմեղներու արիւնը ու-
րուն մէջ իրենց շահերը կը կենդանանան և
որ առիթ կ'ընծայէ աւելի սերտ յարաբե-
րութեանց: Ասանց ապացոյցները շատ են
զորս մի առ մի բացատրելու համար, պար-
տաւոր պիտի ըլլայինք Արշարձիւն բողո-
սիւնականները գրուելու. բաւական է միայն
անցած դարձած դէպքերէն հարկուել թէ՛
երկուստէք Իրանագիտական Խաղերը մեծ
յառաջդիմութեան մէջ են: Երկնային կոչ-
ուած Պետութիւնները, բայց ի ճարտէն,
կ'ընեն ինչ որ իրենց ծայրայեղ մտեան.
Գուրիւնը կը թեւագրէ զերկնք ընել,
զիսնալով որ չհաջողեալ Եւրոպան ամէն բան
կը մարտէ լուծողական գեղով մը որ ուրիշ
բան չէ՝ եթէ ոչ զիլուժ մը որ կ'ընծայուի
իրեն՝ ապագայ մեծ յոյսերով՝ զորս ար-
դարեւ նոյն Եւրոպան՝ իր բաւական նու-
խաններ նկատելով այն անթիւ. քրիստոն-
եանները որոնք Բռնապետներու թուրքուն
զոհներ կ'ըլլան, կը շահագործեն յօգուտ
իրենց:

Մէկ խօսքով, Եւրոպական քաղաքա-
կանութիւնը, վարպետ ձեւերու տակ, լո՛կ
չափու վրայ կը դառնայ և այս քաղաքա-
կանութեան յաւաքեցէր եթէ Անգլիան կը
նկատուէր. յորմէ հետէ Իրանական Կերման
Կայսրութեան փոխուեցաւ՝ այս վերջինը
միակ մասնագէտ հանդիսացաւ:

Ասոր իբրև նմոյշ կը ներկայացնենք
Չինական Կայսեր կողմէ առ Վիլհելմ Բ.
Խրկուած մէկ գիրը՝ զոր Իշխան Չուն ներ-
կայացուց ն. Վեհափառութեան Գահոյցի,
և ընդունելութիւնը՝ զոր դատաւ Չինական
Պապարտակը Կերման մայրաքաղաքին մէջ,
և այս ամէնուն փառաբան ճիշտագն է,
զորոտած բազմաթիւ քրիստոնեաներէ ետքը,
Չինաստանի Կերման Կայսրութիւնը:

Արեւմտեանի Գիր (Ն. 8.), չար բըշար-
թի օր, կէս օրին, ինչպէս ծանուցին հե-
ռաքիրները, Վիլհելմ Բ. ընդունեց Չինա-
կան Պատուիրակը՝ Իշխան Չուն, ի ներկա-
յութեան Կայսերացուներու, բոլոր նա-
խարարներուն ու Պալատական մեծ Պաշտօ-
նականներուն:

Իշխան Չուն կարգաց Չինական Կայսեր
ինքնագիր նամակը՝ գեղին մետաքսէ կեր-
պանի վրայ գրուած:

Ահա՛ւասակ այդ նամակի պարունա-
կութիւնը:

Ի մեծէ Կայսերէն Չինաց ողջոյն առ
Ն. Կ. Վեհափառութիւն՝ Մեծ Կայսր Գեր-
մանիոյ:

Այն օրէն ի վեր. երբ յաջողարար
դեպքաններ հաստատուեցան մեր եր-
կու պետութեանց մէջ, մեր բարեկամա-
կան յարաբերութիւնները աւելի ամրապն-
դուեցան անբախ սիրով: Այս յարաբերու-
թիւններն ևս առաւել մտերմական հան-

գամանք մը առին՝ երբ Բրուսիոյ իշխան
Հանրի Բէքին եկաւ՝ ո՛ր իրեն հետ բազ-
միցս ընտանեւար տեսակցելու բարեբախ-
տութիւնն ունեցանք: Իժարտարար՝ անց-
եալ տարի, հինգերորդ ամսուն, Պօքսեր-
ները բռնի կոխեցին Բէքինը, ապտամբ
զօրքեր անոնց հետ միացան և գործերը այն
աստիճանի հասուցին որ՝ Իերման Ինսպան՝
Ն. Վ. Պառն Բէթիլընը՝ սպանուեցաւ:
այն՝ որ երկար տարիներէ հետէ վարեց,
Բէքինի մէջ, Ինսպանական պաշտօնը և
այնքան շեղուի պաշտպանեց մեր երկուց
պետութեանց շահերը՝ որոնց հանդէպ խո-
րին երկստագիտութիւն մը կը տածենք
ու չենք մոռնար բնաւ անոր մատուցած
ծառայութիւնները:

Խորապէս կը ցաւինք որ՝ Պառն Բէթի-
լընը վախճանը այնքան սոսկալի եղաւ՝
որքան հաւաքը և վշտագին՝ մեր պատաս-
խանատուութիւնը: Չինք չի կրցինք պաշտ-
պանել, ըստ որում պէտք եղած միջոցնե-
րը ժամանակին ձեռք չ'առինք՝ խիստ նեղ
վիճակի մէջ գտնուելուս պատճառաւ:

Այս ժանր պատասխանատուութեամբ
զգածուած, հրամայեցին որ՝ ըստ սպան-
ման տեղւոյ վրայ յիշատակարան մը կանգ-
նուի՝ յիշեցնելու համար թէ՛ ոճիրներն եր-
բէք անպատիժ չեն մնար: Ասկից զատ,
մեր մասնաւոր Ինսպանիէն հետ Իերմանիա
ուղարկեցինք Չուն իշխանը՝ որ մեր սոյն
ինքնագիր նամակը պիտի մատուցանէ Չեր
Վեհափառութեան: Իշխան Չուն, մեր սըր-
տակից եղբայրը, պիտի վտանգեցնէ Չեր
Վեհափառութիւնը թէ՛ անցեալ տարուան
պատահած դէպքերը ո՛րքան վիշտ պատ-
ճառեցին մեզ և թէ՛ ո՛րքան, մինչև ցայսօր,
զգածուած եմք ամբողջ ու զղջման զբա-
ցումներով: Չեր Վեհափառութիւնը հեռա-
ւոր տեղերէ զօրք խրկեց՝ որպէս զի, մեր
ժողովրդեան բարւոյն համար Պօքսերները
զսպնէ և անդորրութիւնը վերահաստատեն,
ուստի և մենք հրաման ըրինք իշխան
Չունին՝ որ անձամբ յայտնէ Չեր Վե-
հափառութեան մեր երկստագիտութիւնը ի
մասին Չեր Կայսերական հրաձգութեան մեր
երկրին խաղաղութեանը նկատմամբ: Կա-
տարեկան յոսանքն ենք որ՝ Չեր Վե-
հափառութիւնը ո՛րքան զայրացած ալ ըլ-
լայ, գարձեալ իւր նախկին բարեկամական
զգացումներուն տեղի կը չորհէ իր Կայսե-
րական սրտին մէջ և թէ՛, ապագային, այս
երկուց պետութեանց յարաբերութիւնները
աւելի պիտի բազմապատկուին և առաջի-
նէն աւելի արդիւնալից պիտի ըլլան:

Այս է մեր բովանդակ վստահութիւնը:

Moniteur de l'empire ֆրանսական
թերթը կը գրէ թէ՛ Վիլհելմ Բ.: Կայսեր
նոր Պալատին առջև զինուորական գումար-
տակ մը շարուած էր՝ երբ Չուն իշխանը
կառքով հասաւ Չինական նոր Ինսպանիէն
հետ, բայց բնա զինուորական պատիւներ
չ'եղան և ո՛չ ալ զինուորական մեծ պաշտօն-
եաներ իշխանին բարեկեցին, այնպէս որ իշ-
խանը արագ քայլերով մտաւ Պալատ և Կայս-
րը Պալատան ընդարձակ սրահին մէջ իր
Գահոյցի վրայ բազմած էր: Վեհափառին
երկայթը լուրջ և գրեթէ խիստ էր և երբ
Չուն իշխանը Չինական Ինսպանիէն հետ Պա-
լատական սրահը մտաւ՝ Վիլհելմ Կայսրը

առանց օտքի ելլելու, ձեռքով ողջունեց
զայն: Իշխանը Գահոյցի ծոցեցաւ՝ մինչև
գետին խոնարհելով և, առանց յուզուե-
լու, անմիջապէս, իր Վեհափառին նամա-
կը կարգաց որ Իերմաներէն թարգմանուե-
ցաւ: Իշխան Չուն միանգամայն հետեւեալ
բանախօսութիւնն ըրաւ: «Չինաստանի մէջ՝
—բնաւ— անցեալ տարի պատահած տխուր
դէպքերուն առթիւ, Վեհափառս խորապէս
զգացուած, պարտաւորութիւն զգաց, մաս-
նաւոր պատուիրակութեան մը միջոցաւ,
Չերը Վեհափառութեան յայտնել իր ամե-
նապատի վիշտերը, մանաւանդ այն ցաւալի
պարագային նկատմամբ՝ որուն զոհ դնաց
Պառն Բէթիլընը և, որպէս զի Չեր Վե-
հափառութիւնը հաւատար ըլլայ Չինու Կայ-
սերական Պալատին զգացած վշտի ծանրու-
թեանը, ի մասնաւորի ինձ յանձնարարեց
սոյն պատուիրակութիւնը»: Իշխան Չուն իր
բանախօսութեան մէջ աւելցուց նաև որ՝
Չինաստանի մէջ կատարուած այլտուայի գոր-
ծերուն իսպառ անմասն է Չինական Կայսրը
և թէ՛ վաղեմի սովորութեան մը համաձայն
Ն. Վեհափառութիւնն իր վրայ կ'առնէ ա-
մէն պատասխանատուութիւն: Յետոյ բա-
րեմաղթութիւնները ըրաւ Իերման Կայսե-
րական Գերդաստանին յաջողութեան և եր-
կուց Կայսերաց միջև սիրոյ և բարեկամու-
թեան ամրապնդմանը համար՝ ըսելով թէ՛
անցաւոր դէպքեր էին ինչ որ տեղի ունե-
ցան Չինաստանի մէջ:

Վիլհելմ Կայսրը պատասխանելով այս
բանախօսութեան ըսաւ թէ՛ արդարև ինքը
կատարելագէտ վստահ է թէ՛ Չինաստանի
Կայսրը անձնագէտ անմասն գտնուած է Պա-
ռն Բէթիլընը սպանմանը՝ բայց թէ՛ պա-
տասխանատուութիւնը բովանդակապէս կը
ժանրանայ իր խորհրդականներուն վրայ՝
որոնք միևնույն ժամը պատասխանատուու-
թիւնն ունին կատարուած միւս բռնաբա-
րութեանց մասին, և թէ՛ —բնաւ— Չինաս-
տանի Կայսրը, ապագային մէջ իր Պետու-
թիւնը կառավարէ փոքրիկոց իրաւունք-
ները անտարի պաշտպանելով և հետեւի քա-
ղաքակրթեալ ազգաց սովորութիւններուն,
այն ատեն իր յոյսը կ'իրագործուի և Իեր-
մանական ու Չինական յարաբերութիւննե-
րը ունական կ'ըլլան: Այս բարեկամական
յարաբերութիւններն, անշուշտ, թէ՛ ըս-
լոր աշխարհի խաղաղութեան ու քաղաքա-
կրթութեան և թէ՛ երկուց Պետութեանց
ժողովուրդներու համար ալ օգտակար և
նպաստաւոր են:

Յետոյ Վիլհելմ Կայսրը բարի գալուստ
չնորհաւորեց Ն. Կ. Բարձրութեան իշխան
Չունի:

Այս արդարագիտական ատեն Կայսրը միշտ
բազմած էր իր Գահոյցի վրայ՝ մինչդեռ
Իշխան Չուն և Ինսպանը ստքի վրայ կան-
գուցն կը մնային:

Իշխանը ետ ետ երթալով քանիցս խո-
նարհեցաւ Վիլհելմ Կայսրը ու մեկնեցաւ
Պալատէն, այն ատեն զինուորական նուա-
գածուաց խումբը նուազեց և զինուորակա-
լը ողջունեցին Չունն ու Ինսպանը և ըն-
կերացան անոնց՝ միջև իրենց բնակարանը:

Ահա՛ թէ՛ ինչպէս Եւրոպական Պետու-
թիւնն մը կը հաշտուի բարբարոս Պետու-
թեան մը հետ՝ սրով կը հաստատուի թէ՛ եթէ
միևնույնեով քրիստոնեակէ՛ր ալ զօր եր-

թեան բռնակալներու, իրենց, այսինքն,
Եւրոպական Պետութեանց շահերը շատ գե-
րի լին են քան թափուած անմեղ արիւն-
ները:

Այս է այն civilisationը զոր Տետոն
Կայսրը կը պահանջէ Չինական Կայսրութե-
նէն, ինչպէս նաև մեր Վեհափառ Սուլ-
թանէն:

MEROWIG

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՍՍԱԿԱՐ ԿԻՊՐՈՍԻ

Գ. ՄԱՍ

ՎԱՆԵՐ

Վանքն ենք այս երբորք անգամն ըլլալով,
ու անոր լուի խորքերը նորն կ'ողբուրին: Ան-
միջապէս կը հասնին վանքաբանները և բարի
գալուստ կը մաղթեն մեզի: Մեզ չէ մոռցած
նաև հաւատարմի Եպիսկոպոս, որ կը հաշէ ու կը
կողովածէ ի նշան ուրախութեան: Գրեցին կան-
ցունքը կաղաքի թուով մը, և նորէն կ'ող-
ջունենք վանքի պատականաւ առաւօտը: Մի
քանի օր կ'անցնի, և հետզհետէ կը հասնին մեր
ընկերաց երկրորդ և երկրորդ խումբերը զորս
զիմաւորելու կ'ընենք սրտագին խոնարհութե-
նով և զօրաթի ողջոյններով: Վերջապէս
կուգայ մեր Պատ. Տետուչն ալ և վերստին կ'առ-
բողջանայ մեր ընտանեկան շրջանները, Շաբա-
թէ մը ամեն քան կանոնաւորուած է: Ենթա-
բանի, մասանի, խոհանոցի և այլ բաժանանց
պարտականութիւնները կը կարգադրուին և անկէ
վերջ ամեն զորք մասնաւոր ժամանակացոյցի մը
համեմատ կ'ընթանայ կանոնաւոր եղանակաւ:
Ըստ այսմ՝ զարթոնքի ժամացոյցը կը հնչէ ժա-
մը 5 Ն/Չին, և նախաձայն յիտայ երկու ժամ
սահմանուած է արիւստական աշխատութեան յո-
րում կը կարուին և կը կարկանդակուին մեր հա-
զուստները: Տերմակեղծները և կոչիկները,
որոնց ամենքն ալ շատ շուտ կը մաշին կամ կը
պատաստուին մեր անցած դարձած մացաներուն
և քարուանդներուն մէջ:

Արեւտան վերջ երկու ժամ յատկացած է
վերծանութեան, յորում Տետուչն ընտրանք կամ
հաւանութեամբ կը կարգանք օգտակար գրքեր,
վէպեր, հանդէսներ և ընդերներ: Մեր սո-
վորական դրոսավայրերն են՝ ինտերնո գաղաթ-
ներ և կողեր, ձորակներ, Ս. Մալարոյ ա-
ւանդական այրը՝ 10—15 վայրկեան դէպի ա-
րեւմուտք՝ սեղ բարձրութեան մը վրայ, նոյնպէս
վանքին ստորուն հողոյ աղբուրը և անկէ
վերջ պարտեզը: Մեր պոստայներու միջոցին ոչ
նուազ ուրախութիւն կը պատճառէ մեզ՝ բռնել
խնայաբար մը, քանի վերջիններս մը, հալածել
մոզէս մը, մանաւանդ տեսնել օձ մը, պայտա-
նաւ որ՝ ձեռքէ չը փախցնենք անիկա: Այս հա-
ճոյքը փէջ շատ վաղեկցինք այս տարի, ըս-
պանելով չորս հատ օձ: վտանգաւոր տեսակէն,
որոնց ամենքն մեծ մեծ մեթր երկայնութիւն
ունեն և 8 հարիւրքորմեթր լայնութիւն և բայց
այս հաճոյքներուն դէմ շատ անգամ տրտում
վայրկեաններ անցուցած ենք: անհետով փախը-
տական նապաստակի մը ցից ակնմըները և
լսելով հեռակայ աղաներիներու անուշիկ մեղիւնը:

Վանքին օրը ամառուան ստորիշ իզանա-
կին մէջ ընդհանրապէս շատ անգամ եզով է:
Այս տարի, որ շատ աստիկ —թէ՛ և կարճատե-
տաքեր ունեցաւ, վանքին մէջ հարիւրամասնեայ
Չերմաչափը 36էն աւելի չի բարձրացաւ, մինչ
առաւօտները 24 և երկուսները 26 աստիճան
կը ցուցնէ սովորաբար: Աւելորդ է բոլի որ
միշտ կը խմենք պտղ չորս, վանքին ջրորէն
կամ ստորակայ աղբուրէն: Ամեն օր բնութեան
այս պայքանները վայելիլ և ֆիզիքապէս զազ-
գուրուելէ զատ՝ շատ անգամ կը կազմակերպենք
երկիւրեան նուազանցեալ մ'ալ, ֆորթիկ եր-

գեղան մը, չուծակ մը, երբեմն նաեւ՝ ֆլիշը եւ կամ սաւնաւորս կը միանան իրարու եւ մեր երգերուն, եւ այսպէս կը գոյանայ ներդաշնակուած ինքն մը, որ թէեւ պէտք եղած կատարելութիւնը չունենար՝ բայց բնականաբար ախորժիկ կը լլայտ ամենուս։ Այսպէս՝ ծծելով մարտեր եւ զով ոգը եւ զիտելով բնական տեսարանները՝ գոհ ու զուարթ օրեր կը վայելենք եւ օրհնութեամբ կը յիշենք այն անները որոնց շնորհիւ մեր ազգը տէր եղած է այս վանքին եւ այն այն անները՝ որոնց շնորհիւ Որբանոցի սանուհի կը ինամուծիք ու կը կրթութիւնք։

Ս. Մակար կը գտնուի Կիւրքոսի հիւսիսային կողմը երկարող Կիւրքիէն եւ Գարիսա լեռնային շղթային վրայ, Արմինո-վուսո լեռան ստորոտը, 1700 անգլ. ոտք բարձր գերբով։ Վանքին արեւելեան եւ հիւսիսային կողմի սենեակները, թըւուով 5, մենք գրուած ենք, իսկ հարաւային կողմի վեց սենեակներն ալ վարձակալ եւ մշակ երկու ընտանիքներու յատկացած են։ Այդ սենեակներէն մին է վանքին զարդը, ուր, մեր վաղեմի ընտանիքի շարքին, Լուծիթի Գրքագիրն կը գտնուի։ Վանքի արեւելեան սենեակներու մէջ մտնելով շատ երկար աշակերտներու։ Արեւմտեան կողմին հիւսիսը, հաւանցը, ձէթի հնձանքի եւ մեղրանոցը, եւ այս բոլորը պարփակուած են շատ հին եւ ոչ նորաձեւ պարսպի մը մէջ։ Վանքի ունի փոքր եւ անշուք մատուց մը ուր ամեն կիւրակի կը կատարենք եկեղեցական ժակայութեան, ժամերգութեան վերջ, սովորաբար մեր Տեսուչը հոգեւոր եւ բարոյական նիւթերու վրայ խորտանք կուտայ մեզի։ Վանքին մէջ կը գտնուին մի քանի արձանագրութիւններ, որոնցմէ կը հասկնանք թէ մի քանի անգամ վերանորոգուած է այս շէնքը։ Հիւսիսային արեւմտեան կողմը կան քանի մը ճղատիւններ, որոնցմէ կը հասկնանք թէ մի քանի անգամ վերանորոգուած է այս շէնքը։ Հիւսիսային արեւմտեան կողմը կան քանի մը ճղատիւններ, որոնցմէ կը հասկնանք թէ մի քանի անգամ վերանորոգուած է այս շէնքը։ Հիւսիսային արեւմտեան կողմը կան քանի մը ճղատիւններ, որոնցմէ կը հասկնանք թէ մի քանի անգամ վերանորոգուած է այս շէնքը։

Վանքը ունի 10,000 տօնոյի մը հող, 4 վարձակալութեանք բաժնուած։ Ասոնք են Քուլ վանքը, Ասիա Այ-Յորդի, եւ Պարսա։ Վանքին հողերուն վերայ կ'աճին՝ այլեւ այլ արմատիք, մանաւանդ ձիթի ծառերն ու եղևնիներն։ Վարձակալները տարեկան 100 ոսկիի մօտ գումար մ'ալ կը գոյանայ վտանքի շրջանակին մէջ փայտ եւ անուխ պատրաստողներու տուրքերէն։ Վանքին հողին մէջ զեռ մեծ մաս մը իրական կը մնայ, Ամեն մէկ վարձակալ պարտական է տարին 100 ոսկի վայրի ծառ պատասխանելու։ Վանքը ունի նաեւ Մանուս (փարսի) անուան տեղ մը, ուր կը պատկարարուին վանքին երկու հարիւր այծերը։

(Ս. Մակար) ՏԻԳՐԱՆ ԹՕՓԱԼԵԱՆ Աշակերտ Կրթարան-Որբանոցին

ԹՂԹԱԾՐԱՐԷՆ

Քիւրքի գրքերու եւ գոյքերու մասին, Տիար Ս. Օ. ի այս էջերուն մէջ լինելու կը հեռանամ՝ վերնադրով յօդուածին մէջ։ Գաւ ուղղած հրահանքին ի պատասխանի, հեռագրեան գրութիւններ կը ըրկուին մեզ, որուն համար յատուկ թղթածրար մը կազմած ենք։

Եւ որովհետեւ, ինչպէս կը տեսնուի, այդ ամենը թերեւս մէկ յաւելուածի մէջ ամփոփել կարելի չ'ըլլայ, այժմէն կ'սկընինք անոնց հրատարակութիւնը, ամեն պատասխանատուութիւն անոնց հեղինակին թողով։

ԳՐԲԵՐ ԵՒ ԳՈՅԲԵՐ

Բնասպանութեան անարգ լուծին տակ հեծող դժբաղդ երկիրներէն զուրս, այն տեղերը՝ ուր կը տիրէ մտքի ու գաղափարի բարձրակազմութեանը՝ իրաւունք ունի եւ պէտք է ամեն անհատ իր ունեցած կամ չունեցած խելքով... խորհի եւ իր գաղափարներն համեմատ պատշաճ ու անկողմնակալ լեզուաւ արտայայտէ հայեացքները այսինչ կամ այնինչ խնդրոյ առթիւ, բաւական է հարցը շօշափել ժողովրդի Սուրբ զգացմաներն ու շահերը։

Այս սկզբունքին վարած եւ համոզմունքէն ստանդարտուած, չ'կցել անտարբեր մնալ խնդրոյ մը մասին, որ թիպեալ նորութիւն մը չէր բերեր մեզ, բայց Գարիթի երթաւս արդու-թեան սրտին շնչապիկ եկած հարուածի մը երեւոյթը ունէր, միեւնոյն ատեն ընտելութիւնը վնասուած պատճառելու «անամալի» ունեցողութեան արդու-թեան եւ ետանդոտ սրանք չեղբացընելով սպառնալ առաւ գիւնդային մեղքութեան մը։

«Քիւրքի Գրքերը Նոր Լարարն Ընթերցատան շնորոգեցաւ» Այս խնդրը՝ որ արժան է ինծի շահագրգռուել։ Փոռով կ'ըսեմ թէ՛ նպատակ չունիմ նախկին ընթերցատանը (Քիւրքի) անդամներէ այս ինչ կամ այն ինչին արարքը անհատական զբոնադատելով զատապարտելի ներկայացնելու, ոչ ալ նոր Լարարն-Ընթերցատան ընկերները զբոնադատելով անոնց ճակատին լուսապսակ մը զետեղելու, որ ժողովրդի հասկացողութեան եւ զատադատութեան գործն է։

«Քիւրքի» կ'ամբողջանայ, տեղադրութեան, եւ արտուր վերջապահութեան պարագայները ամենուս ծանօթ է, զեռ անցնել օր ալ անոր մասնաւոր մասնակցութեանը տեսանք, չեմ գիտեր քանիբարձր անգամ ըլլալով։

Իսկ նոր Լարարն-Ընթերցատան ընթացքը այդ ալ անծանօթ չէ մեզ, գիտենք որ կազմութեան թուականն ի վեր ոչ նուազ խոշորանք հարկեց, զժողովրդի զերբացուց, կերպիւններ արհամարհեց, ալիքներ ոչինչ սեպեց, իսկարքի գէմ մաքառեցաւ, եւ մուկ ամպեր փարստեց՝ որոնք կ'ընային սպառնացած ըլլալով տեղափոխուելու մը օգնելու նպատակներ անհնունամ, միտքերու նեղ ոտքերը շարաչար տանջելէ յետոյ յաղորդեցաւ, բողոքեցաւ օրի մը հասնել, յարկի մը զանքը բանալով հասարակութեան առեւել, ըլլալով այն համեստ ներկայի մէջ, բայց շղչողուն սպառաջի մը յոյսերը չէր պակսել։

Լարարն-Ընթերցատան Պատ. Վարչութիւնը այլ եւս անխիթը եկած համարելով կը խորհի եւ հանրագրի մը միջոցաւ գիտում կ'ընէ Պատկ. Քաղ. Ժողովոյ եւ նպատաւոր առաջադիւնքով կը խնդրէ գրքերը ընկերութեան արամադրելի ընելու արմատական ու ցուրտ որոշումով մը պայտօնապէս կը մտնէ, կ'անտարբէ 32րդ. յօդուածին տրամադրութեան եւ կ'ըստի թէ «Քիւրքի» անդամներուն մեծ մասին կողմէ ստորագրուած հանրագրի մը գործութեամբ (այդ հանգամանքներուն տակ իսկ որոշումը ցուրտ ըլլալէ չ'զարգրել)։

Ընթերցութեան այս տարափն ժամանակ որոնցով ողորդուած է Գարիթի, եթէ գտնուի մէկը որ ըսէ թէ ընկերութիւն մը իր գոյքերով կազմակերպչութեան սեփականութիւնն է, ատոր հակառակը պնդելով պիտի հաստատուի թէ այն ընկերութիւնը որ հանրութեան զարգացումին ծառայելու համար կազմուած, անոր նըպատակներով պահուած, եւ անոր նուիրատուութիւններով ճարտարած, ու օգտակար ըլլալու վիճակին հասած է, չէ կ'արելի մէկ հարուածով կամ քմարտոյցով (ինչպէս կ'ուզէք ըսէք) զբրկել ժողովուրդը անոր բարեբնէրը վայելել։ Կը կ'արժեմ նաեւ թէ վերեւ յիշուած օրինական փաստերն իսկ չեն զօրիւր հակառակը հաստատուելու։ Քանի որ սա կրթական գործին մասը կը կազմէ եւ իր գոյքերուն մասին նպատակով միայն շահացած է պահել, եւ եթէ Պատկ. Քաղ. Ժողովը գոյքերն ու գրքերը գոնէ պայմանաւորաբար անոր յանձնելու թարեացակամութիւնը ունենար, այդ ձեւովութիւնը միթէ յատուցութեան մը խթանը չը պիտի համարուէր։

Գտնուելու չէ գիտնալ թէ գրագրարնի կամ ընթերցարանի մը գրքերը քերական, քերականութեան, կամ քերականութեան չէին ըլլար, այլ վիպական, պատմական, գիտական պէտք էր ըլլային, հետեւաբար ձախող որոշում մը չէր անոնք զարդոյն յանձնելը որուն պէտքերը անոնցմէ շատ տարբեր ըլլալով անմարտելի ու վնասակար իսկ պիտի դատուային աշակերտաց, եթէ անոնց կարգաւոր սրուէր, եւ եթէ չ'պիտի տրուի ինչ որոշում էր երկու տարիէ հետեւ փակուած մէկ սենեակէն ուրիշ մը փոխադրելու, կամ օրինական ձեւակերպութիւն մը կատարելով գարձաւ կոն թողուել վճարել։ Արդեօք փոշին իր գրքը չէր լրացուցած րոպակին։

Թուած պատճառներն ինձ ալ իրաւունք կուտան շատերու հետ ձայնակցելու թէ՛ Պատկ. Ժողովին որոշումը շատ ցուրտ էր։ Կը մնայ կէտ մը, թերեւս առարկուի թէ այդ նոր ընկերութեան ներկան անորոշ պայման անտոյժ ըլլալով չ'կրնար անոնք վայելուչ տեղի մը մէջ ամփոփուելով ժողովրդին օգտակար ընծայել, այդ պարագան ալ Պատկ. Ազգ. Վարչութիւնը կարող էր նկատել անելով՝ իր վերին հակողութիւնը առաջադիւն փոխանակ այդ անորոշ ու յուսահատեցողիչ վճարին։

Իսկ զաւել Պ. Ս. Օ. ինչպէս կը հեռանամ մին, այդ բացազանութեան մէջ գաղափարները եւ քիչ մ'ալ... «սա» իրենց տեղերը գրուած են ոչ թէ ժողովրդեան սպիտակաթիւնը ինչպէս կ'ըսէր։

Արդարեւ Պ. Ս. Օ. իրաւունք ունէր բողոքելու թէ՛ հանրագրութիւնը ինչու Ձեզ ալ չ'են բերած, քանի որ ինչ տարիներ —ինչ— —ինչ— այդ ընկերութեան մէջ գործն զեր ունեցած էրք, բայց՝ եթէ բերելն իսկ, ինչո՞վ օգտուած պիտի ըլլայիք, միթէ չէք գիտեր որ անոր մէջ ստորագրողները ձեռն տարբեր մը տանողներ, ու Ձեռն արարի կենցաղասէրներ էին (թէպէտեւ անոնց մէջ գտնուած ըլլան ամենուս յարգելի, եւ բարեգործական ընկերութեանց իրենց մշտապէս նուիրատուութիւններով ծանօթ սպիտակաթիւններ)։

Ձեր անշուք կը հեռանամ մի բողոքական սպառնալիքը զիս հետեւներ կը տանի, պահ մը կը փորձուիմ հաստատել թէ գաղափարները նկարագրի մէջ փոփոխութիւն կը մտցնէ, բայց ոչ քաջ եղիր, մեզի ի՞նչ խորհելու տար եղանակը որ շատ անգամ վնասաբեր է ան, մի զբույր պահի զգացմանը, պարզաբար անով, զսպիկ գիտցիք հոգիներ յուզուցուցէք, չափաւորէք զարգացող կառուցողներու, փոխանակ շատ ժողովրդի իր բարեբնէրը գործածելու մէջ, լուսաբոյն խորհողները գործածելու համար ամեն ճիշդ թափի՛ եթէ փոթորկալից ճամբայ մ'ալ ունենաս սովոր, եւ գիտցիք որ թէեւ հանրային գործունէութեան սպառնալիք փշուս է, բայց կեանքը հաճոյք չունենար անիչ հեռանալով։

Խօսքերը օրինաւոր սանձանքերու մէջ լսելի ընել ջանա, եւ այն ատեն Պատկ. Ազգ. Վարչութիւնն ալ փոխանակ վարչական անխիթմարմուկին այսօրուան խոնկ արձագանքը նախագահ համարելով պիտի վերստին գտնուայ այդ ինչորոյն, եւ նպատաւոր լուծում մը տայ, հանրութիւնը չ'զրկուի համար բարեբնէր մը՝ որ վայելի իրաւունք է արդէն։

Վերջին պահուն ալ կ'իմանանք թէ՛ մը ստորագրութեան կայ եղբ (չեք գիտեր երկու տարիէ ի վեր ինչո՞վ չ'կար) եկեղեցւոյ շրջակային մէջ սենեակներ յատկացնելով ընթերցատուն մը հաստատել, յայտնի չէ սակայն թէ՛ այդ գաղափարը յղացուած պահուն, արդէն գոյութիւն ունեցող ժողովրդական Լարարն-Ընթերցատունը ընկերութեան իրաւունքները խզմտորէն հիւստի անուանած են թէ ինչպէս։ Ան այժմ լուսապսակ ըլլանք։

27 Ապրիլ 1901 Կ. Ս.

Ա.Ձ.Գ.

Գարստեան երկեսեւ Վարժարանի տարեկան մրցանակաբախտութեան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ իսպիւրացի յալորդ կիրակի օրը, 6 Հոկտեմբեր, Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ մէջ, կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին։

ՏՐՈՒՆՈՒԹԻՒՆ

ՏՐՏԱՆԵՂ

Ինչո՞ւ Տէր իմ, սուրբ թէ եմ, սէր մշառ վառ հրաբորբը եւ ինչու ուսուցիչ ինձ, սերել երկիրն Աւերակաց, Քանի սիրոյ եմ առարկան, զատապարտուած էր ողբալու, Ողբ մ'անվերջ, ծնունդ ձեռքերու ծառն անու պայ...։

Եւ հոն ուր մերթ սէջ ու լսանար, ցեղք կ'երգանայ ալիքային, Ապրէին հանդիսու լ'անխոփ, ինչպէս եւ անդ մարդն նորոյն, Արդ Սողոմոն, թէ Գոմորի՛ լիճակած է բաղապարսկից, Չ'ունենալով նաեւ պաշտպան իր հրեշտակին, զոր ունէր Վո՛ւս։

Որ անցէն ֆայր տուաւ, մարդապաշտ սրբաբար մ'ոգար, Գաղանային՝ եղեռնութիւնը, որմէ սոսկաց ալիքար ամեն։ Ուր ծծումբներ զերբ վառող, տեղան այնքան անգթորէն, Որք կազմելով բոց բարձրագէզ, սիւնն մոխրի եւ աւեր։ Ու անա ողորդն երկիրն պրեամբ վտակահոս, Եւ Եղբո՛ր հեղ բնակչաց, բառնան կեանքն ալիքուփ Ո՛հ, գթա՛ դու Տէր... տուր փառք նախին բարեպատու այդ բնակչաց, Կի՛մ ա՛ն հոգին, հանգաբոցեւ սիրտս հրա վառ... այլ ալիքուր, թ, ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

29 Ապրիլ 1901 Գարիթի

Պ. Howard Hillegas ամերիկացի մընէ որ Օրանտական խուճի մը հետ պատերազմին մասնակցելու թոյլտուութիւն ստացած էր։

Ամերիկացին Ուոլտ Վորթի մէջ կը գրէ թէ օր մը Տրվէթը տեսնալ փափաքելով՝ կ'երթայ անոր բանակատեղին եւ ինքզինքը պատասխատուն համարուեալ մը կը լսող Պիւրկէրի մը յայտնելով, կը հարցնէ անոր թէ ո՞ւր կը գտնուէր զօրավար Տրվէթ այդ վայրկեանին։ Պատերազմիկը շնորհալի կերպով կը բացատրէ իրեն հրամանատարին երթալիք ճամբան։

Քանի մը վայրկեանէն Պ. Հիլլիսան հերոսին վրանին տակ ընդունուելով չէր կրցած իր յուզումները զսպել դէմ առ դէմ գալով այն զարդուն հետ՝ որուն վրայ տեղեկութիւն անուելու եկած էր։

Տրվէթ՝ թէեւ բարձրահասակ էր, սակայն պզտիկ կ'երեւար հսկայ Պօէրներու քով, անոր անկանոն գիւմարները հրապուրիչ յատկութիւն մը չ'ունէին բայց անոր նայուցքը բարութեամբ ողորդուած էր։ Համարուեալ չի կրեր, չ'ունի նշաններ, անոր զգեստը իր զօրքերուն հագածէն աւելի հին էր։

Հրամանատար Պօէրներն իսկ կը զարմացնէ, իր անհուն պարզութեամբ որ ի գործ կը գնէ կանոններու ձեւակերպութեան մէջ։

Պ. Հիլլիսա կը պատմէ թէ անոր հրամաններուն տակ պատերազմող ամենախեղճուկ Պօերն իսկ կրնայ ուղղակի իրեն գիմել առանց ու եւ բարե մը բունելու նա սրտառուչ հոգածութեամբ մը մտիկ կ'ընէ իր գիւնդներուն գանգառները եւ բնաւ չէ պատահած որ մէկուն հետ խօսելէն առաջ անոր ձեռքը չի սեպուէ։ Իր բանակին մէջ ծառայող իր երեք որդիներէն զատ չ'կայ մէկը որ անոր հետ խօսած ատեն զայն պարզապէս Քրիստոս չի կոչէ, որն որ՝ իր անուան կրճատուումն է։

Նշանակելու այն է որ հարաւային Ափրիկէի հերոսներու քով, այդ նապաստակաւ երգայութիւնը եւ դասակարգութեանց արտաքին բոլոր ցոյցերու պակասութիւնը ալ աւելի ոյժ մը կուտան իրենց բանակին։

Այն գիւնդները՝ որ իրենց հրամանատարին հետ խօսած ատեն խօսելէն առաջ անոր ձեռքը չի սեպուէ։ Իր բանակին մէջ ծառայող իր երեք որդիներէն զատ չ'կայ մէկը որ անոր հետ խօսած ատեն զայն պարզապէս Քրիստոս չի կոչէ, որն որ՝ իր անուան կրճատուումն է։

Պատերազմի մը յալորդ աւուտուն, երբ Տրվէթ աչքէ կ'անցնէր բաւական թուով թշնամի զօրքերը որոնք՝ պատերազմի միջոցին իրենց զէնքերը յանձնած էին անոնց մէջէն ճանչցաւ երեք քաջեր որ շատ անգամներ բանտարկուած եւ յետոյ արձակուած էին սնունդի չզոյլութեան պատճառաւ։

Շարքերէն զուրս հանել տուաւ այդ անու պղայ գիւնդականները որ նշանակելի յատկութիւն մը ունէին բանտարկեալ ըլլալու արհեստին մէջ, Եւ ըսաւ անոնց. «Այլպէս պիտի ձգեմ ձեզ, պայմանաւ որ այս թուով ձեր հրամանատարին յանձնէք։»

Ինչ ատենէն երեք կ'ամուտը գերեալները, որ վերջին ծայր տխրութեան մէջ էին ազատուելուն համար իրենց հրամանատարին կը տանին կը յանձնեն հետեւեալ պատգամագրերը։

«Զօրավար, Բարեհաճեցէք ուժգին շղթայել այս երեք գիւնդները, ալ յօգնեցայ զանոնք ամեն օր բանտարկեալ ընելով։»

ՏՐՎԷԹ

Մեկը թողլով այս անուժեղ կրկնապարտությունը որ տեղի կ'ունենան ամեն մեկ պատերազմի սկզբնադրություն ատեն իրենց ապահովության և հաճոյքին համար Սանահ-Քոթի յաղթանակը իր բանտարկեալներուն հետ շատ աւելի մարդկութեամբ ու քաղցրութեամբ կը վարուի :

Պ. Հեկկաս կ'ըսէ թէ Տրվէթ պատիւ կը համարի ծայրագոյն ակնածութիւն մը ցուցնել իր ձեռքն ինկած անգլիացի սպաներուն ու զինուորներուն : Անոնց նկատմամբ գործադրած նորացեալ յանցանքները կը շքեն այն ամբաստանութիւնը թէ թրանսվալի պատերազմը անողոք ու բարբարոս նրկարագի մը ունենայ :

Զօրավար Տրվէթ կը պահանջէ որ իր գերեզմանը իր զինուորներէն աւելի լաւ ուստիներ ունենան և երբէք չի ստիպեր զանոնք քաշելու : Երբ բանակատեղւոյն մէջ փոխադրութեան միջոցներ չեն պակսիր , մեկ խօսքով նա գիտէ իր ինչամեաց արժանիքին համեմատ արգարտութիւն հատուցանել :

Ազգի գիտեմ , կ'ըսէր նա , որ երբէք չը պիտի բանտարկեալ ըլլամ , բայց եթէ պատահի այդ գործադրութիւնը պիտի սիրեմ ինքզինքս քերէնչ զօրավարին յանձնել քան թէ անոր միւս պաշտօնակիցներէն ունէ մէկուն : Այդ զօրավարին ունեցած տաղանդին այնքան կ'զգանանամ որ եթէ կարեամբ զոյն ձեռքս անցնել երբէք չ'պիտի թողում որ փակելի : Եւ եւ պատրուակով մը անոր ազատութիւն չը պիտի շնորհեմ և պիտի ստիպեմ զայն մինչև պատերազմին վերջնաւը քովէս չ'երթալ անոր ընկերութեան երկար ատեն հաճոյք զգալու համար :

Անգլիացիք Պօէր զօրավարին ասպետական զգացումներուն պատասխանեցին կրակի տալով Ռուսի վախ մէջ անոր ազարակը :

Այս անհաւասար կռուին որ տեղի կը ունենայ ամենէն զօրաւոր ազգի մը և իրենց հաղթանքի պաշտպանութեանը յամար քանի մը հազար զինեալ քաջարի մարդոց միջև յաղթական ելլէ , Տրվէթ հարատւոյն Արքիէի հերոսը պիտի մնայ միշտ :

Անկառ ոչ միայն ճակատայարդօր ազմագէտ մըն է , այլ ամեն բանէ աւելի մարդոց առաջնորդը մը : Տրվէթ էր որ Բրոնտէի գերութեան հետեւեալ օրը այդ ազգէն ընկճուած իր համաքաղաքացիներու մտքերը անթնցուց և արարակէ արտաքի երթալով նոր բանակի մը պէտք եղած տարրերը հաւաքեց :

Բալարի Տրվէթ զօրավարը իր յաղթութիւններովը ցոյց տուաւ որ ժողովուրդ մը իրաւունք չունի բազմէն յուսահատիլ , քանի որ ինքզինքն յուսահատած չէ :

ՀԱՅԿ ԶԵՐՈՒՆՆԵՐ

ՏԵՂԱՓՈՒՈՒԹԻՒՆ

Հոկտեմբեր ամսոյ 1 էն ԱՐԵՎԱՆՑԻ Խմբագրատունը և Տպարանը փոխադրուած է Տարա-էլ-Մէհապիլ , թիւ 43 տան երկրորդ յարկը :

Կ Ա Ր Ե Ի Ո Ր Ա Ջ Գ

ԱՐԵՎԱՆՑԻ բաժանորդագրութեան և այլ ամեն կարգի Տպարանական յանձնարարութեանց համար ուղղակի պէտք է գիտնել Խմբագրութեան , կամ գիւրութեան համար , ՏԻՍՐ ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՐԶԵՆԿԱՅԱՆԻՆ , Ի Շարա Ապտ-իւլ-Աղիզ :

ԱՐԵՎԱՆՑԻ ԹԱՊԱՂԱՌՄԸ

Արքէն յայտնի էր թէ այս անգամ Տնական և Տպարանական տեղափոխութեանց

պատճառով թերթերին պիտի յաղագէր : Վերջին պահուն ալ գեւե ներկայ թրւոյն երկրորդ և երրորդ երեսներ չ'պատրաստուած , կը տեղեկանանք թէ - եթէ ստոյգ է - մեր գրաշարը յանկարծ հիւանդացած է . . . որով աւելի ևս յապաղեցաւ մեր թերթի ճշտարակութիւնը : Այս պատճառով ներողութիւն կը խնդրենք մեր յարգոյ բաժանորդներէն :

ԱՂԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՅՈՒՉՈՒՄՆԱԼԻՑ ՆԻՍՏԸ. - Գահիրէի Պատ. Գաղաք. Ժողովը , քանի մը օր առաջ Ալեկոնդրիա քաղաքի մը ունեցած է եղբր պատմութեան նայելով :

Այդ օրուան օրակարգը Հոգաբարձութեան կողմէ հրատարակուած վարժուհի խնդրոյն միայն յատկացուած է կ'ըսեն : Պատ. Գաղաք. Ժողովը թէ Հոգաբարձութիւնը այդ խնդրոյն վերջնական կռուծմ մը տակ համար իրենց օժանդակութեան կը կոչեն Ն. Վ. Սուտուֆ պէյ Աղիզ , որ մեկ երկու տարի առաջ վարժարանի Հոգաբարձութեան Ատենապետն էր , և իր այդ պաշտօնին բերումը քիչ մը աւելի իրազէի կը նկատուէր իր միւս Երեսփոխան պաշտօնակիցներէն , որոնք այդ ժողովին ներկայ գտնուելու հրաւերը ընդունած չէին ընտանաբար :

Վիճաբանութիւնը կ'սկսի . խնդիրը կանայ սեղանին վրայ է . կը ծեծուի բուն եղանակաւ : Մին Արաբներէն նախագատութիւններով կը պնդէ թէ « վարժուհի հրատարակուած մը օրինակը չէ » . ուրիշ մը Թրանսներէն ընդունաւ կը պատասխանէ թէ « ամեն օրինակութիւն իր մէջ ունի տրուած որոշումը » ու վերջապէս այս կարգի թեր ու գէժ շատ կը կարծիքներու փոխանակութեան վերջ կ'որոշուի :

Ա. Հրատարակուած վարժուհին իր տունը նստած , պիտի ստանայ իր ամականներն բոտ առաջնուսն :

Բ. Ն. Վանութիւն Տիգրան փաշայի գալտեանէն վերջ , վարժուհիական խնդրոյն համար յատկապէս Պատկ. Երեսփոխան ժողով պիտի գումարուի , և պիտի վճարուի թէ վարժուհին հրատարած է թէ ոչ :

Յ. Հոգաբարձութիւնը ազատ պիտի ըլլայ առժամանակեալ վարժուհի մը ունենալ , որուն ամականները պիտի վճարուին Գարձեալ ազգային անտուրիս :

Տարակոյն չ'կայ որ վճարուի այս երկսայրի սուրբ ազգային անտուրիս կործքը միեւնու պատճառ եղողներն են , յուզումնալից ժողովին մասնակցող Պատ. անգամոց անձնակազմին զգացումներն : Հոգաբարձուն իրաւունք ունի , իրեն պատասխանատուութեան տակ գրուած վարժարանի մը հոգը ինք ուղղակի բաժնաւ :

Գաղաքական ժողովը իրաւունք ունի հոգաբարձունը ըրածները չ'հաստատելու , որովհետեւ անոնք իր կողմէ պաշտօնի կոչուած են , և պէտք եղած լիազօրութիւնը տրուած չ'է իրենց : Վանութի Աղիզ Պէյնալ իրաւունք ունի հոգաբարձութեան որոշումներուն գէժ ոգորելու , և հրատարակուած վարժուհիին իրաւունքները բոլոր ուժով պաշտպանելու , որովհետեւ որչափ ալ իր հոգաբարձութեան օրով արդի հոգաբարձութեան հրատարակուած վարժուհիին հակառակած և զայն հրատարակելու ուղած ըլլայ , և այն ատենուան « Փայտոս » ին մէջ խնդրոյ արարկայ վարժուհիին շատ աննպաստ վկայութիւններ ստորագրած ըլլայ , բայց չ'է՞ մի որ հիմակ ալ զինք իրաւարար կանչուած են ու լան մը բռն պէտք է , « վարժուհին լաւ է » կը պնդէ . « պէտք է պաշտօնավարէ » կ'ըսէ , վերջապէս :

Ուրախութիւն է որ Գահիրէ Բարեւոնէն բաւական հետեւ կը գտնուի . ապա թէ ոչ այս հակոտնեալ որոշումը որոյ մասին այլ ընդ այլոյ լուրեր հրատարակ եղած են , մեզի պիտի զարմացնէր , սակայն ամեն պարագայի մէջ պէտք է նորին Վանութիան

գալուն սպասել , քանի որ ժողովականները այդպէս ուղած են , գիտնալու համար թէ ուր պիտի կանգ առնէ Գաղաքական , Հոգաբարձու և Օժանդակ երրեակ մարմնոց ոչ ձախաւեր կարգադրութիւնը :

Հին ՌՂԹԵՐ . - Տեղափոխութիւնն ալ իր մեծ օգուտները կ'ունենայ եղբր :

Այսպիսի առիթի մը մէջ է - թէ և են - թակային ոչ այնչափ ակործելի և գեղեցիկոր ձեռքերնիս կանցնի հին թղթածրարներու մէջ կը գտնենք հոն բազմաթիւ կաւեր թէ անկարեւոր Տօխիւններ . հրատարակուած ու հրատարակութիւնը մուսուլմաններ . բողոքներ Ալեքսանդրիայ նախորդ շրջանի աղքատականներ անգամոց , մանց գէժ . պատուոյ ատեններ կայն . բայց ինչ կ'ըսենք . անցեալ օր մտաւայնոս խմբագիր մը Ս. Բիւրատ , « Փիւնիկի յի մէջ կը գրուի թէ պատուոյ ատենը նորոք ինչ մէջ և անոր հեղինակը Տ. Ա. Անու Միկրոյիւն զարմանալի բան . . . առաջին շատ մասնաւ , 1900 Հոկտ. 7 էն մինչև 1901 Հոկտ. 2 մէկ տարի կանցնի , երբ Ս. Բիւրատ արեւելքի մը . Ժողովի մը վճար հարկէ վերջ , պատուոյ ատենն կ'առաջարկէր . այն ալ վրձնողներուն գէժ . և այսօր նորութիւն կը հոչակէ այդպիսի առաջարկ մը . . . կը տեսնէք տեղափոխութեան օգուտները , ուր մարդ գրիթէ ստիպուած կըլլայ փոշոտած թղթերը աչքէ անցնել և ուրիշ շատ մը գիտերու հետ , հանդիպել պատշաճ անձին վերաբերեալ խնդր ծրարի մը , որ հրատարակուած է « Արշալոյս » ի մէջ պատուոյ ատենը նորոք ինչ խնդիրն ստորագրութեամբ և իր երեք ներկայացուցչոց խնդրանք :

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

Պերլին 27 Սեպտ. - Բարիգէն Վոյժ գործակալութեան ֆաշուստ Բեռլինները կը վստահանան թէ Պ. Լուպի փոխարարած այնցելուքեան պիտի երթայ Չարիս յառաջիկայ ապրիլին . իր հետք պիտի երթան Պ. Վալտեր Թուս և Պ. Տեյխաւ . պատերազմական նախ մը պիտի ձախարհէ իր անաւիս Պօլիսի պիտի ընկերակցուի Մանչի քոչոր գրաստանները :

Լոնտոն 28 Սեպտ. - Լորս Բիլլեր կը սեղեկացնէ թէ Չոչույեանի անհանձնարար յիսն վրայ գտնուող Իսալիս և Բրօքսթըր անդնկերու պահակախումբները արիւսարես միշտ են անաւոյ 26 ին զօրավար Պօլիսի մեծ մեծերով յարձակուիլ եր քշեալիլին մեծ կոռուսներ պատճառու են :

Անգլիական նաւարածի մը կ'երթայ միսնայ Պարսից Ծոցին մէջ :

Կրսն թէ քորսիս զօրախումբեր կը կերտուցնեն Պատրիսի մէջ . կ'երթարուի թէ Բրոնտէ գրաւելու դիտարարութիւն ունի :

Տեյի Թեյեկրաւ կը սեղեկացնէ Լորս Բրոնտէի մօտակալ անտուրիսներ Տիկիլի Բարթիլի Թաւի հետ :

Բարից 28 Սեպտ. - Բրեւն Հանրի Տ'Օրիսն ըստընցաւ Տրեօի քաղաքական մասնախումբ մէջ :

Կ. Պոլիս 29 Սեպտ. - Կը յուսացուի թէ մօտ ժամանակի մէջ Երաւիօ-քորսի խնդիրը պիտի կարգադրուի :

Կ. Պոլիս 19 Սեպտ. - Կունու Լամսօրժ որով խնդրուած էր ինքնապառ քորսիսի միջանկէ Երաւիօ-քորսի խնդրոյն պատասխաններ է թէ այդ խնդիրը այդ կարեւորութիւն չ'ունի . ասիէ գիտնէր կը կարծէ թէ պէտք էր անմիջապէս կարգադրուած ըլլար այն :

Կ. Պոլիս 29 Սեպտ. - Բ. Գորտը սեղեկացած է թէ Պեյրոնի Բրիտանականներու և մահմեդականներու միջեւ արիւսալի քաղաքում մը սեղի ունեցեր է :

Մանիլլա 29 սեպտ. - Փիլիպիններէն Սաւա կողմէն մէջ յանկարծակիի իտուրաւ և գրուած են հետեւախորհրդերու խումբ մը , անոնց քոչոր պաշարներով և ուսուցանութիւնով : Կարաւաններէն 24 հոգի վրայ յարձակուած են . 48 վիրաւորներ կան . և ուրիշ 48 հոգի ալ կորուսուած են :

Լոնտոն 30 Սեպտ. - Լորս Բիլլեր կը հետադարձ թէ Իրալիս քորսիս պաշտպանութեան միջոցին , մեր կորուստէ 11 սպանուած , որոնց մէջ կայ Տերալիս մը , 5 քուսայ և 38 զինուոր վիրաւորուած . 63 հոգի ալ կորուսուած են , որոնցմէ շատք մնում կը վիրաւորուած են :

Նոյնիս 135 միլեր և 82 քորսիսներ անաւոյ յայտնուած են :

Բրեքօրիս 30 Սեպտ. - Կոչույեան և 1500 զինուորներ յարձակուած են Բրօքսթըր քորսիս վրայ և սեպտ. 26 ի անկողջ օրը շարունակ կորուսուած ու հետեւեալ օրը զարմացալիս ան յարձակուիլ :

Լորս Բիլլեր կ'ըսէ թէ զօրավար Պրիսու Համիլթօնի զօրախումբը հասած է Իրալիս և զօրիտըր իրախաւային արեւելեան կողմը զիստած են :

Լորս Բիլլեր յայտարարած է թէ պատերազմի դաշտին վրայ գտնուող Պօերներեան ինչիտը պիտի ծախուի :

Կ. Պոլիս 30 Սեպտ. - Կարաւորական խորհուրդը Լորանօի խնդրոյ մասին Երաւիսայի անաւարկները ընդունած է :

Պատերազմական կառավարութիւնը աստիճանաբար ընդունած ինչ պիտի , Սոչույեան Բարից պիտի դիտէ հաշտութեան պատշաճ արարութիւն մը , որպէսզի դիտարկուած յարաբերութիւնները հաստատուի :

Ռիպերի գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ Անգլիս երթի դիտարարութիւն չ'ունի Բրոնտէ գրաւելու . Պարսից Ծոցին ալ մասին մէջ անգլիական պատերազմական մը և օստանեան զօրախումբերու ներկայութիւնը . հարիստ ընկերներու կ'իմանան արգիւտը կ'աւարտէ միայն :

Լոնտոն 1 Հոկտ. - Ռիպերի գործակալութիւնը Լեյսլիքին կը սեղեկացնայ թէ Պօերներ 200 մեռուած և 300 վիրաւորուած կըլ ըստընցալիս ունեցած են Իրալիսի կողմէն մէջ :

Կ. Պոլիս 1 Հոկտ. - Բորթիս Լորանօի խնդրոյն արիւս զիջում յայտնեց Երաւիսական պահակախումբներ , ինչ ինչ վերապահութիւններով անաւոյն :

ԱՂԳ

Տիար Տիգրան Միսաեանի հասցէին ուղղուած նամակ մը զրկուած է իմբագրութեան Ալեքսանդրիայէն , իր տիրոջ յանձնուելու համար : Այս նամակին տէրը անմասն լինելով մեզ , կը ծանուցանենք որ « Արշալոյս » ի խմբագրութեան դիմէ և ստանայ իր նամակն :

Table with 6 columns: ԿԻՐԱԿԻ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1901. Rows of numbers: 5321 1590 5377 8724 555 838, 1167 2048 2452 4638 5260 5742, 6768 6959 7366 8624 8754 8765, 8888 9012 9163 9232 9307 9380, 9500 9603 9970

Table with 6 columns: ՀՐԷԻՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՎԱՐՎԱՐՆԻ ՎԻՃԱԿԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. Rows of numbers: 0992 6143 4035 5523 0393 0976, 0980 1471 2097 2699 3002 3254, 3378 3641 3658 4947 5250 5320, 5479 6128 6354 6517 6650 6669, 6704 6934 7099 8459 8682 9033

Խ Ա Ռ Ն Լ Ո Ւ Ր Ե Ր

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ Ի ՏԱԼՄԱՏԻԱ . - Սըալաթօ քաղաքը բաւական ժամանակէ հետեւ ծանր դէպքերու թատերապար մը եղած է : Արիւսալի կ'ուներ տեղի կ'ունենան ամեն գիշեր խուսաթներու և խուսալիներու միջև , և ոստիկանութիւնը անկարող է խաղաղութիւնը վերահաստատել : Սօքոլ խուսաթներու քիչ մը այս շարժման պարագլուխն է . կը վախցուի որ Տարմացիոյ միւս քաղաքներուն մէջ ալ անկար-

գութիւններ պատահին, որովհետեւ Խրու-
ւածք և Խտալացիներ խառն կը բնակին:

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԻՐ. —
Պայտան Պաշտօնակերթը Մայիսնաք կը
ծանուցանէ թէ՛ Էտիրնէի կուսակալութեան
մէջ, Պուլկարական սահմանադրութեան եր-

կայնքը տասը ամիսներու շնորհիւնը ըս-
կըսուած է:

ՌՈՒՍՈՒԱ ԵՒ ՓՐԱՆՍԱ. — Դիւանագի-
տական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ Ձա-
րը՝ Պ. Լուպէն Սէն-Ռէթերսպուրկ հրաւի-
րած է, տարւոյս վերջնապէս առաջ:

Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ Ձա-
րը՝ Պ. Լուպէն Սէն-Ռէթերսպուրկ հրաւի-
րած է, տարւոյս վերջնապէս առաջ:

Կ. - Դ. Ուղղունեան վկայեալ Պալի (Չուի-
ցերիա) Առողջապահական ու Հիւանդատա-
ծական հաստատութիւնէն և միանգամայն
էր վերաբառուի օգնական ու հիւանդապահ
յաջողապէս գործելով ականաւոր վերաբառ
բժիշկ Տր. Բիւրչոյի հետ, որոյ ստորագրել
պատուաբեր վկայութիւնն ևս կը վայելէ:

Ի պահանջել հարկին, բժիշկներուն ու
վերաբառներուն օժանդակել սիրով յանձն
կ'առնու:

ՄՅԱՆ ԼԱՅՔ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնույ 1843

Բացարձակ ապահովութիւն. — Ձափա-
ւոր ապահովագրին. — Ապահովագրի հնու-
թեան համաձայն շահու առաւելութիւն. —
Իրականաց պահպանութիւն ապահովագրի վը-
նարմանց յապաղումի պահուն. — Ձափող
պարագաներու մէջ անմիջական հաշուեյար-
դարութիւն. — Նախու բաժանում ամեն ՀինՊ
ՏԱՐԻՆ մէջ անգամ:

Ս. ԼԵՏՆԱՐ

Ընդհանուր ներկայացուցիչ Եգիպտոսի

ԳԻՐԲԵՐ ԵՒ ԹԵՐԹԵՐ

Ամերիկաբնակ մեր աղագանց կը ծանուց-
ուի թէ՛ Երրորդ տարեշրջանի սկիզբէն «Արշա-
լոյս» ի Գործակալութիւնը ստանձնած են ի ՇԻ-
զակօ, Մ. Մ. Գարակապուտեան և ընկ. որոնք
բացի «Արշալոյս» էն:

Բաժանորդագրութիւն կ'ընդունին
նաեւ հետեւեալներէն:

ԱՆԱՀԻՏ, ազգային, գրական և գեղար-
ուեստական ամսաթիւք. տարեկան բաժանոր-
դագրին տարբ. 2:

ԳՈՒԹԱՆ, հանգէս հողագործական և ճար-
տարտուեստական, որ կը հրատարակուի փարի-
զի մէջ ամիսը մէկ անգամ: Տարեկանն է Տ. Յ.
ճանապարհածախով միասին:

ԱՐԱՐԱՏ մեր միակ հին կրօնական Ամսա-
գիրք՝ որ կը հրատարակուի Ս. Եղմիածին: Տա-
րեկանն է մէկ տուր միայն:

Նամակագրող կ'ընդունին, երբ ապսպը-
րանքը 50 սէնթ ևս պակաս է, իսկ աւելին հա-
մար պէտք է գրամ գրկել Money orderով և
կամ registerով նամակով: Թանձնարարութիւնն
ըր կանխիկ կը կատարուի:

Տեղեկութիւններու համար գիմել
M. M. KARAGAVOORIAN et Co.
61 West Huron St.
CHICAGO III

ԳԱՌԼՕ Մ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ
ԵՒ ԸՆԿԵՐԻԲ
ՕՔԷԼ ՍՈՆՖԵՐԱԹՕ ԱՂԵՔԱՆԴՐԻԱ

Պատիւ ունինք ծանուցանել արգոյ հաւարակութեան թէ վերջերս հաստատուած ըլլա-
լով հրապարակս, կ'ընդունինք և կ'ստանձնենք ամեն տեսակ և ամեն ազգի ապրանայ յանձ-
նարարութիւնք, ինչպէս ժամացոյցի, գործարկի, արեւելեան և եւրոպական զանազան տե-
սակ գունաւոր և ճերմակ քարերու, Գոլոմպիական Ֆոնօկրաֆներու, ինչպէս նաեւ գրուած և
անգիր խոզովակներու. — գովան. — (մեծաքանակ), եւրոպական նրբաշիւս կողովակներու. և հո-
սեղեմաց եւայլն:

Մասնաւորապէս համաձայնած լինելով Պալոյ Անտէլիպ (Մարտիոս Պէյլերեան) սան հետ,
որուն ապրանքները մեծ գնահատման արժանացած են նոյն իսկ եւրոպական հրապարակաց վը-
րայ, միշտ ի միջոց ունինք յիշեալ հանրածանօթ տան ամեն տեսակ ապրանքները. ինչպէս Re-
producteur Andelib (Ֆոնօկրաֆի առեղ) որ անմրցելի է հրապարակին վրայ, և Գոլոմպիական
Ֆոնօկրաֆներու ներկայացուցիչ Մ. Պաստօնի սքանչալի առարկայն եղած է:

Մեր արտադրութեան տակ ունինք Անտէլիպի գործարանին զանազան նուազներն. ինչ-
պէս Մանսոյի, Քանն, Ուր ևւն. և Ֆոնօկրաֆի համար տանակական եղանակներու վրայ չափ-
ուած հին և նոր վարպետ երողներու ընտիր Գովաններ:

Կ'ստանձնենք կատարել Մարտային ամեն տեսակ գործողութիւնք փութով և չափաւոր
փոխարինութեամբ:
Կը գնանք զանազան երկրներու փոխանակագրեր:
Բաց աստի ընկերութիւնս Լոնտոնի, Պալոյ, Գահիբէի, Սաֆայի և Երուսաղէմի մէջ թըր-
թակիցներ ունենալով, կ'ստանձնէ այդ տեղերուն համար ամեն տեսակ ներածում և արտածում:
Մեր հասցէն է CARLO M. BASMADJIAN et Cie. Okelle Monferrato
Alexandrie

Ս Ի Ն Կ Է Ր

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՒ ՄՐԱԿ ՆԵՐԿԱԹԱՅՈՒՑԻՉ Ժ. ՆԱՅՏԱԼԻՆԿԻՐ

Պալաքի փողոց. Խաչնէտարի սեփականութիւն, Պրիսթօլ Սթրէի ճիւղ դիմաց,
Գաֆէ Տր Լա Պուրսի կից:
Հին եւ նոր ԱՇԵԱՐԶՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՐ ԳԱՂԱՔՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 6500 ՄԱՍՆԱՍԻՆԻՂԻՐ ՈՒՆԻ
Աշխարհի ամենէն լաւագոյն կարի մեքենաները Սինկլի Դերն ևւն ևս ստացմէ մինչեւ ցարց
17,000,000 ծախուած է:
400 և աւելի վիսայականերով և մեքայնեով վարձարուած, երաշխաւորեալ մեքենաներ:

ԱՄԵՆԷՆ ՄԵՆ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՅԱՆԱԿ

Փարիզի 1900 ի Տիեզերական արուեստանախիսի մէջ ստացած է:
ՀԱՊԱՍԹՈՒՅ ԲՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՀԱՅՍԹՈՒՅ ԱՆՎՂՈՅ-ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ
ԱՐԳՈՒՆԻՐԻՆ ԵՒ ԹԱԿԱՒՈՐԱԿԱՆ ԱՐԳՈՒՆԵԱՅ
ՀԱՅՍԹՈՒՅ Ե. Բ. ԵՍԻՎԱԿԱՆ ՏՆԱ
Չրի դասեր և նորոգու-
թիւններ, Սինկլի մեքենա-
յից համար, յաճախորդաց
տուններուն մէջ:
Վճարմանց Դիւրութիւն
Փոխանակութիւն ինքնակաշից
Եւ նորոգութիւն ամէն կարգի
Մեքենայից
Գին ՉԱՓԱՌՐ

ԺՈՂՈՎՐԳԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ

ՇԱՐԱ ԱԳՏԻՒԼ-ԱՅԻՉԻ ՍԿԻՉԱՐԸ
Օսմանիյե Դեղատանիկ ղիւնսցի փողոցի մէջ
ԷՔՄՆԵԱԿ 1 ՄԱՅՐՍՍ 1900

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՈՒՆ

Ս. ՔՈՐՈՍՍՅԱՆ

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ԺՈՂՈՎՐԳԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻՆ մէջ կը պատրաստուի Հայերեւ
եւ եւրոպական լեզուներով ամեն ճեսակ հրատարակութիւններ, մասնաւոր
խմանքով:

Գիրտեր, Կանոնագիրներ, ճաշակագիրներ, շրջաբերականներ, Հրատարա-
գրեր, Տոմարներ, Այցեխարտեր, Մանագրներ ևւ այլ ևւ այլ վաճառականական
յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին շախաւոր գներով:

Յանձնարարութիւնք եղած պահուս պէտք է հասնուանում գնոյն կեար
կանխիկ վճարել ևւ մնացեալը աւարտուեն անմիջապէս վերջ:

Տպարանը բաց է ամեն օր առաջտան ժամը 7 եւ 12 և կե օրէ վերջ
2 եւ 7 ը:

ՏՀԻ ՄԻՉՈՒԱԼ ԼԱՅՑ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՇԵԱՐԶԻ ԱՄԵՆԷՆ ՀԱՐՈՒՍՏԵ ԵՒ ԿԱՐԵՒՈՐԸ
ԵՐԱՍԻՈՐԵԱԼ ԳՐԱՍԳՐՈՒԻ 1 ՄԻԵՄ 563, 961 ՀԱՅԱՐ ՅՐԱԿԸ

Ապահովագրականներուն կը բաժ-
նէ ամենէն աւելի շահարաժիւնները:
Ապահովագրականներուն արգէն
վճարած է կամ ի նպաստ իրենց գու-
մարած է 3 ՄԻԼԵՄ 563, 961 ֆր.ք
որ զբեթէ աշխարհի ուրիշ սրէ է ըն-
կերութեան մէջ միջնար աւելի է:
Պ. Պ. ԳԻՐՉԻՍ ԵՒ Ժ. ՎԱԼԻՑԻՉ
ընդհ. ներկայացուցիչք ի Պահիբէ

ԳԵՈՐԳ ԵԿԱՒՈՑ Դեր-Գործակալ ի Պահիբէ

ԳՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆՏԻՐ ԱՇՈՒԻ

Ունենէք մինչեւ ցարց հայ մը որ գիտնար
մտածել թէ՛ անուանալ կ'ընդունինք և կ'ստանձնենք ամեն տեսակ
կ'ունենայ և կ'ընդունինք շահ արտադրել:
Առեւտուրի այդ ստպարեզն ալ օտարնե-
րուն թողուած էր:
Տիր Յակոբ Վարդանեան (Սանտսեանի
ընտրող) այժմ ամենաբնական անուան վաճա-
րականութեամբ կ'ընթացի ևւ մրցում բացած է
օտարներուն դէմ:

Դիւանքէք իր միջնարանը Սուր-Խուտար
թիւ 17 ևւ 18:

Անխարդախ կշիռ ևւ չափաւոր գին:
ՏՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲՈՐՈՍՅԱՆԻ